

פרשת פינחס – Мир и раздоры

В конце прошлой недельной главы рассказывается, что Пинхас убил Зимри, главу колена Шимона¹, и Козби, дочь Цура², мидьянскую принцессу, с которой Зимри состоял в незаконных отношениях³. Этим действием Пинхас спас еврейский народ от массового уничтожения, от мора, который уже унес 24000 жизней⁴.

Пинхас выступает здесь как агрессор и убийца, хотя его действия одобрены Свыше. Удивляет, что поступок Пинхаса определяется как ברית שלום⁵, завет мира с Г-сподом. Понятно, Пинхас – не Аарон, всегда искавший возможности внести мир между ссорящимися братьями – אוהב שלום ורודף שלום. Это был фанатик, хладнокровно убивший двух человек. Правда, они грешили, но незаконные интимные отношения между евреями и неевреями не влекут за собой смертного приговора⁶.

И кто позволил Пинхасу такое самоуправство?

Поступок Пинхаса отнюдь не сразу был воспринят как героический. Убийца Зимри Пинхаса, он не был бы повинен ни в каком преступлении. Действительно, многие испытывали сильное желание расправиться с Пинхасом, совершить над ним самосуд за его поступок⁷. В глазах окружающих Пинхас был варваром и вырожденком⁸, и даже бейт-дин хотел приговорить его к отлучению⁹. В конце концов Всевышнему

---

¹ כה יד: ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעני

² כה טו: ושם האשה המכה המדינית כזבי בת צור ראש אמות בית אב במדין הוא יוש מן המפרשים שטרחו להבין למה כזבי ג'כ היתה חייבת מיתה ובאורח חיים סוף פרשת בלק כתב שאפשר שדן בה משפט הבהמה דכתיב ואת הבהמה תהרוגו ועיין עוד בזה באבי עזרי הל' איסורי ביאה פיב הל' י

³ כה ו: והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד: (ז) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: (ח) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל.

⁴ במדבר כה (ז) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: (ח) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: משמע שבמעדי מעשה פינחס היה כליון בא לכלל ישראל ר"ל.

⁵ במדבר כה יב: לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום. ע"כ וגם נקרא ברית כהנת עולם שנאמר: (ג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל במדבר רבה פינחס א א: אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול [פינחס] שכרו. לכן הנני נתן לו את בריתי שלום. גדול השלום שנתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום

⁶ שם משמאול: הגע עצמך, אילו אכל אדם חרב ובא חבירו והרגו בודאי לא יהא פטור מן המיתה

⁷ במלבי"ם פ' יב: ופי' הרי"א מפני שעמדו נגדו שבט שמעון וגואלי דם זמרי הבטיח לו שלום

⁸ סנהדרין פב ע"ב: התחילו שבטים מבזין אותו ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת כוכבים והרג נשיא שבט מישראל בא הכתוב ויחסו פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה הקדם לו שלום שנאמר לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום וראויה כפרה זו שתהא מכפרת והולכת לעולם

ובבכור שור כתב על פי משכתוב באבן העזר ס' ב דם ראית אדם שהוא בעל מריבה יותר משאר בני אדם שהוא בעל מריבה יותר משאר בני אדם יש לחוש שבא ממשפחה שיש בה דופי וגו'

⁹ ירושלמי סנהדרין פ"ט ה"ז: א"ר יודה בן פזי בקשו לנדותו

пришлось вмешаться и объяснить евреям, как глубоко они заблуждаются¹. Пинхас, объяснил Всевышний, спас народ. Он восстановил мир между Всевышним и Его народом². Этот по видимости изгой на самом деле был святой человек, возведенный теперь в коэны (несмотря на то, что обычно коэн, совершивший убийство, отстраняется от священнослужения³), удостоенный вечной жизни в воплощении Элияу⁴.

Перед нами – классический пример того, как мудрые, святые, мыслящие люди могут глубоко ошибиться, пытаясь самостоятельно определить, где добро и где зло. В противовес мудрости величайших умов того времени Пинхас, рискуя жизнью и не преследуя при этом никаких личных интересов, посвятил всего себя одному великому Кидуш Ашем⁵.

Немедленной наградой Пинхасу стало возведение в священнослужители⁶. Долгосрочные последствия его поступка были еще значительнее: все восемнадцать первосвященников Первого Храма и все первосвященники Второго храма (а их было восемьдесят один) произошли от него⁷.

והסביר השם משמואל שהיות שמדינא לא היה זמרי חייב מיתה והיות שכוונתו היתה לשם שמים, לכן לא היה שייך לקנאות בו ולהרגו, ואדרבה היה ראוי לעורר רחמנות עליו שאף שכוונתו היתה לטובה אעפ"כ נלכד בפח. וזו היתה טענת האנשים שבקשו לנדות את פינחס, אף שמן הדין לא היתה עליו קושיא, שהוא לא היה מחוייב לירד לסוף כוונתו, אבל מ"מ הם באשר ידעו שגם פינחס ידע כוונתו ובקשו לנדותו, מאחר שהיה לו מקום לזון אותו לכף זכות ולא דנהו. אך באמת גם פינחס ידע מזה, ואעפ"כ באשר היה רואה שהנגף נוגף וכל ישראל הם בסכנה, לא השגיח על כל אלה ומסר גם את נשמתו, ואפילו על מנת שיקרא רוצח עשה מה שעשה בשביל להציל את ישראל. וזו בעצמה מדת אהרן הכהן שזכה לכהונה על ידי עשיית עגל מפני שמסר נפשו ונשמתו עבור כלל ישראל.

¹במדבר כה יב: לכן אמר – עיין רמב"ן על פסוק יא ובמרגליות הים (סנהדרין דף פב ע"ב) חקר אם הדין של קנאים פוגעים בו הוי מצוה או רשות וז"ל שם (ס' כ): וכבר איפלגי קדמונים אי האי דקנאים פוגעים בו הוי מצוה או רשות, דהנה בירושלמי הכא סופ"ט שגם פינחס שלא ברצון חכמים הוי ובקשו לנדותו לולא שקפצה עליו רוח הקודש כו', ועיין משנה למלך הל' רוצח סוף פרק א שאינו מצוה רק רשות בעלמא, ועיין ברמב"ם הל' איסורי ביאה פ' יב הל' ד הוועל נכרית וכו' אם פגעו בו והרגוהו הרי אלו משובחים וזריזין, לא נקט כל הפוגע בו הרי זה זריז ומשובח רק הדגיש שמדובר באדם שכל תהליכותיו בקודש קנאי הוא ואז בטח שגם פעולותו זו לשם שמים היא וגו' ושם בס' כב הביא רבינו ירוחם נתיב לב שכתב אם הוועל נהפך והרגו לקנאי אפילו שלא בשעת מעשה אינו נהרג עליו כי הקנאי הוי כרוודף יען שאין עליו מצוה רק רשות

²שם יא: פינחס בן אלעזר בן אהרון הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי

³זוהר, חזקוני והריב"א

⁴ברבינו בחיי יא: השיב את חמתי מעל בני ישראל ... ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי ... נמצאת למד שהשבת החמה גרמה קיומן של ישראל ... ואם כן פינחס גרם לישראל אורך ימים ושנות חיים מאותו זמן עד סוף העולם ... ולכך זכה לחיות לאין תכלית מדה כנגד מדה כי פנחס זה אליהו (זוהר פנחס רטו א). ע"כ ובהמשך כתב: ומפני שמאס חיי העולם הזה נתן לו חיי העולם הבא ועלה בסערה השמימה

⁵ דגל מחנה אפרים: כי ידוע על ידי מסירת נפשו שמסר עצמו לקידוש ד', בזה נתקדשו בפעם אחת כל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו והוא שאמר לו הש"י הנני נותן לו את בריתי שלום היינו בשלימות כי ברית מספר תרי"ב וחטר אחד מן תרי"ג והיא שאמר לו ד' שיתן לו הברית בשלום היינו בשלימות בלי שום מחסור ויעשה מרכבה לכל התרי"ג מצוות והבן

⁶במדבר כה (יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל:

⁷תוספות יומא ט בשם הספרי והירושלמי

Эта информация не приближает нас, однако, к пониманию, почему насильственное действие называется завет мира. Да, Пинхас спас народ. Возможно, это было то, чего желал Всевышний, но это не было актом мира!

Недоумение подкрепляется и тем фактом, что принцип, по которому действовал Пинхас, – *הבוטל ארמית קנאים פוגעים בו*¹ – требует такой степени святости, что попросту неприложим к нашей жизни как рабочий принцип². Пинхас дорого заплатил за свою ревностность, потеряв возможность стать преемником Моше³, и когда в обличии Элияу он проявляет то же качество, Всевышний указывает ему, что двигаться надо в другом направлении⁴. «Пинхас – да, – говорит Акеда, – другие – нет»⁵.

Если это так, для чего Тора рассказывает нам о Пинхасе? Только чтобы сказать, что так поступать не надо? Да если бы не рассказ Торы, если бы Тора не открыла нам этого, нам бы и в голову не пришло, что такой акт убийства допустим!

Чему Тора учит нас в первую очередь, так это важности и ценности мира. На первый взгляд, Пинхас совершил акт насилия. Какой бы необходимостью он ни объяснялся, трудно счесть его актом мира. Тем не менее Пинхас удостоен высокого звания, Всевышний заключает с ним завет мира – *ברית שלום*⁶. Чтобы понять это, попробуем дать определение понятию «шалом».

Слово «шалом» родственно слову «шлемут», что означает совершенство, цельность. Противоположное ему понятие, его антоним – махлокет – происходит от слова «хелек», часть чего-то. Сфат эмет⁷ говорит, что естественное состояние человека – это состояние махлокет (спора, раздора, ссоры). Два человека, если они не приложат специальных усилий, будут скорее двигаться друг от друга, чем друг к другу. Наш мир – это мир отдельных личностей, где истина и приверженность истине не настолько сильны, чтобы преодолеть индивидуальные ожидания и намерения, которые каждый из нас привносит в различные ситуации. Если бы не Б-г, говорит Мальбим, в мире

יירושלמי סנהדרין פ"ט ה"ז

²לא רק שהלכה ואין מורין כן אלא בירושלמי סנהדרין כתוב שאין רוח חכמים נוחין הימנו ובתורה תמימה אות לא כתב: הא דקנאים פוגעים בבועל ארמית אין רוח חכמים נוחה מזה, והסברה בזה י"ל, דכיון דצריך לעשות זה ברוח קנאה אמתית לכבוד ד', א"כ א"א לתת רשות לכל אדם שיהיה רשאי לפגוע באיש כזה, כי מי יודע אולי הוא עושה זה באיזו פניה צדדית ... ובין כה הוא הורג נפש שאינו מחויב מיתה מצד הדין ממש. עכ"ל

³והביא ההגות בפרשיות התורה את הרבי מקוצק שאמר שאע"פ ששבחו הכתוב את פינחס, מ"מ נפסל על ידי זה מלהיות מנהיג בישראל, כי אין זה תכונת המנהיג.

⁴בהגות בשם העקידה שאצל אליהו אחרי שהרג את נביאי הבעל לקח ד' למדבר, מקום מתן תורה להדריך בדרכי משה רבינו שלא דרך קנאות היינו לא ברעש ד' ולא באש ד' אלא בקול דממה דקה היינו שמעשים בנחת ובישוב הדעת זה מה שרצוי לפני ד' (ע"ש עוד ועיין בשמונה פרקים להרמב"ם ז' ט')

⁵ובעקידה (מובא בהגות בפרשיות התורה) שאין התורה מציינת לשבח את המדה, אלא פינחס, שהשתמש במדה זו בכח הארה עליונה כהוראת שעה. (משה לא עשה זאת אומר העקידה, כי העריך את הדבר כפסק שאינו מחייב בבית דין של מטה)

⁶במדבר כה (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: (יב) לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום:

⁷ריש פרשת קרח

отсутствовало бы всякое подобие единства¹. Б-г заключил завет мира, объединяющий все разрозненные детали реальности.

Для человека шалом начинается с задачи интегрировать множество сложных самостоятельных элементов. Согласно кабале, каждый человек представляет собой «малый мир» (олам а-катан), микрокосм большого мира (олам а-гадоль)². Каждый человек – это целый мир! Непросто собрать все это вместе. От нас требуются большие усилия, чтобы сохранить свою целостность, установить мир и единство (שלום ושליו) между нашими многогранными личностями, нашими физическими, эмоциональными, интеллектуальными и духовными аспектами, всеми нашими качествами, дарованиями и особенностями характера, нашими настроениями и идиосинкразиями. Нужны большие усилия также, чтобы воспринимать картину мира в целом. Но Б-г преподносит нам подарок. Он продолжает управлять миром Своим качеством единства (הנהגת יחוד), неуклонным стремлением к שליו, заключением завета мира, который лежит в основе всей вселенной³. Именно на это мы опираемся, когда создаем единство на поверхности мироздания, которую образует наш мир⁴.

Но вопрос еще глубже. Выясняется, что наша неполнота и недостаточность для того и существуют, чтобы мы ощутили необходимость направить эту разрозненную реальность к открытию единства Всевышнего⁵: אתה הראת לדעת וגוי אין עוד מלבדו (דברים ד: לח). Для того, чтобы осуществилось служение – авода, Всевышний дал нам эту недостаточность, предоставляя тем возможность совершить выбор, отказаться от раздробленности и осознать Его единство. Единство Всевышнего и Его שליו – понятия очень близкие; слово שלום происходит от שליו. שלום – это не только отсутствие раздоров. Это активная концепция создания единства, что является стержнем нашей миссии на земле.

Об этом говорят замечательные слова, которые мы произносим постоянно в молитвах и благословениях⁶:

עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן

*Он, Создающий мир в высотах (высших мирах, где это естественное состояние), Он постоянно воссоздает мир для нас (в мире, где естественна разрозненность) и т.д.*⁷

Шалом – это сверхценность, великий принцип, на котором держится мир⁸. Но поскольку мир естественно происходит из единства, достижение шалома – дело

---

¹ירוש פרשת פינחס פסוק יב

² רמח"ל בכמה מקומות, ר' חיים מולוזין
³ דעת תבונות ס' לד: הנה מה שנתברר לנו מכל זה בירור גמור - הוא עוצם יחודו יתברך

⁴מלבים: הקב"ה כרת עם כלל המציאות ברית השלום, כי כל המציאות מורכב מכחות מתנגדים זה לזה והם מפורדים איש מאחיו

⁵ אך כשבחר שהמתגלה משלמותו יהיה יחודו ית', אז נמשך מזה שיהיה חסרון בנבראיו, שהרי צריך להראות החסרון כדי להראות שלילתו.

⁶בסוף כל שמונה עשרה ובסוף ברכת המזון ובסוף כל קדיש

⁷ע"פ ספר העיקרים

⁸אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול [פינחס] שכרו. לכן הנני נותן לו את בריתי שלום. גדול השלום שנתן לפנחס שאין העולם מתנהג אלא בשלום והתורה כולה שלום שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ואם בא אדם מן הדרך שואליו לו שלום וכן שחרית שואליו לו שלום ובאמש כך שואליו בשלום. בברכת כהנים חותמין בשלום. שמע ישראל פורש סוכת שלום על עמו. התפלה

трудное и трудоемкое. Оно требует от человечества глубокой заинтересованности и настойчивости. Как это ни парадоксально, в истории с Пинхасом достижение шалом произошло ценой крови и жизни.

Все человечество, евреи и неевреи, исповедует приверженность к шалому. Тем не менее на земном шаре нет конца войнам и конфликтам. Это происходит оттого, что, как бы мы ни ценили шалом, вещи, за которые мы сражаемся, мы считаем еще более ценными. За эти вещи, полагаем мы, бороться необходимо. И в самом деле, Тора санкционирует борьбу за шалом в редчайших случаях.

Шалом становится особенно сложной задачей, когда одна или обе стороны считают, что они отстаивают нечто более важное: свою организацию, страну или идеологию. Из всех зол прошедшего столетия нацизм и коммунизм были самыми страшными. Это было зло, поддержанное целой философией – метапричиной зла в чистом виде. И нацисты, и коммунисты вели войну против евреев, против других народов, против собственного народа – все во имя высокой цели. Простых злодеев: Саддама Хусейна, Иди Амина, Роберта Мугабе – и равнять нечего с Пол Потом и Мао, чьи грандиозные фантазии направляли их деструктивные режимы ко все более химерическим высотам. Шалом требует постоянной работы даже при самых благоприятных обстоятельствах. И плохо приходится человеку в моменты, когда кто-то побуждает к убийству высокой общей, а не личной корыстной целью!

Чтобы мы не думали, что это относится только к злодеям, Хазон Иш говорит нам, что в ситуациях, вызывающих у нас желание бороться во Имя Всевышнего, мы не должны доверять нашей естественной реакции¹. В итоге мы можем сделать что-то, чего у нас никогда и в мыслях не было². Когда нами овладевает чувство нравственного возмущения, мы полагаемся на наш собственный моральный компас – и этот компас почти всегда нас подводит³.

חותמין בשלום. אר"ש בן חלפתא אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום שנאמר ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום

¹Например, в вопросе о территориальной принадлежности организации. Однако есть правило, по которому к заповеди תלמוד תורה не применим подход השגת גבול. חזון איש в своем труде «אמונה ובטחון» анализирует этот момент:

פ"ג א: הרי שיש בעיר מלמדים מתפרנסים מעמלם ולפתאום באו מלמדים אחרים מעיר אחרת, וכטבע בני אדם אינם שבעים רצון מהישנות, קפצו כולם על האורחים החדשים ומלמדי העיר נזוקו. ומקופחים פשטו שנאתם בלבם על הרודפים החדשים ... [ו]יצאו להוציא דבת שוא ולעורר רחמי בני העיר נגד האכזריות של הבאים החדשים ... הנה כל מעשיהם היו מנוקים מכל חטא ואון לא היתה ההלכה כמותם שיכולים לעכב על החדשים ... אין כאן איסור מחלוקת ולא איסור לשון הרע ולא שנאת חנם, ויש כאן מלחמת מצוה להעמיד הדת על תלה.

אבל עשו שההלכה הכאיעה דקנאת סופרים תרבה חכמה ... הנה האורחים הבאים עשו כהלכה והרמים כנגדם שופכים דם נקיים, וששונאים אותם בלב עוברים על לא תדמא אחיך, וכשמדברים עליהם רע עוברים על איסור לשון הרע, כשמקהילים קהלות לקטטות עוברים על לא תהיה כקרח, כשנוקמים בהם בהעדר הטבה עוברים משום לא תקום.

²Поэтому, говорит Хазон Иш, только соблюдение всех деталей הלכה может уберечь нас от такой ошибки.

³חזון איש, אמונה ובטחון: והלא אין ספק שהצדק אתי, אך הדיין לא ירד לעומקו וחסר לו הבנה הראוייה למהלך רוחי ומשאת נפשי, וכל משפטו לפי כח הדמיון של בן אדם ונטיותיו הטבעיות, היתכן שהתחייבתי להכנע למשפט מעוות כזה.

Из сказанного видно, что предоставить шалому достойное его место в центре нашего мира очень нелегко. Гемара в трактате «Санедрин»¹ связывает качество «шалом» с понятием «пшара»². Обыкновенно суд реализует принцип «победитель получает все». Когда два человека предстают перед бейт-дином, имеет место מצוה לבצע: суд должен прежде всего предложить сторонам компромисс³. В суде, если истец заявляет, что ответчик должен ему деньги, а ответчик отрицает это, в соответствии с решением суда одна из сторон окажется стопроцентным победителем, а другая – абсолютным проигравшим. Проигравший либо выплатит все как должник, либо не получит ничего как кредитор. Пшара дана, чтобы изменить это положение, сказать, что обе стороны имеют право на существование, хотя и не столь превосходное, как они бы желали. Хидуш гемары состоит в том, что пшара – истина бóльшая, чем правда суда.

Существует правда суда и правда шалом. Правда суда – это ситуация «выигрыш – проигрыш», абсолютная победа или абсолютное поражение. Правда шалом позволяет обеим сторонам обрести киум зхут⁴. Мидраш отмечает, что после смерти Яакова его сыновья тревожились, что Иосеф им отомстит, и потому солгали, будто Яаков просил Иосефа простить их⁵. Как в Тору, содержащую чистую правду, может быть вписана ложь? Ответ таков. Тора хочет показать нам, что ложь во имя мира выше правды⁶. Этот принцип настолько важен, что Сам Всевышний «солгал» Аврааму-авину о словах, сказанных Сарой (заменяв ее слова וואדני זקן на וואני זקנתי)⁷, чтобы преподать нам этот принцип.

Талмуд⁸, правда, приводит мнение (одно, и не алаху), что в бейт-дине אסור искать פשרה¹, но все единодушно в том, что есть מצוה добиваться שלום (и פשרה) вне

ימסכת סנהדרין דף ו ע"ב בסוגיא אי מצוה לבצוע או אסור לבצוע וליבצוע היינו לעשות פשרה ושם: דף יוסי הגלילי אומר אסור לבצוע ... אבל אהרון אוהב שלום וגו' ופרש"י ד"ה ורודף שלום: וכיון שהיה שומע מחלוקת ביניהם קודם שיבואו לפניו בדין היה רודף אחריהן וגו'

² שם הסוגיה דנה אם מצוה לבצוע או אסור לבצוע ולהלכה כששני בעלי דין באים למשפט מצוה על הדיין להציע מראש שיעשו פשרה.

³ Слово לבצע означает «нарезать». Как если бы дин нарезал различные компоненты так, чтобы каждая из сторон получила долю.

⁴ Гемара, доказывая, что у даяна есть мицва прежде всего искать возможность пшары, ссылается на мишну из «Пиркей авот»:

הוי מתלמידיו של אהרון: אוהב שלום ורודף שלום וגו'
בגמ': אבל אהרון אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו

Противостоящая этому точка зрения возражает (успешно) замечанием, что Аарон действовал вне рамок бейт-дина.

⁵ תנחומא תולדות פ"א א: גדול הוא השלום שדברה התורה דברי בדאי בשביל שלום ואי זה כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחסאתם (בראשית נ) ואין אנו מוצאים שצוה כלום מכל הדברים האלה אלא לפי שהיה יודע חסידותו של יוסף ולא היה חושדו ומחזיק אותו כשופכי דמים:

⁶ מסכת יבמות דף סה עמ"ב: א"ר אילעא משום ר' אלעזר ב"ר שמעון, מותר לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר ויצו אל יוסף לאמר, אביך צוה לפני צותו לאמר וגו'

⁷ מסכת בבא מציעא דף פז עמ' א: תנא דבי רבי ישמעאל, גדול השלום שאפילו הקב"ה שינה בו, שנאמר ותצחק שרה לאמר ואדוני זקן (בראשית יח יב), וכתוב ויאמר ד' אל אברהם למה זה צחקך שרה לאמר ואני זקנתי (שם, יג).

⁸ סנהדרין, ו עמ' ב

бейт-дина. Мешает этому обычно наше возмущение несправедливостью: «Нельзя позволить им уйти как ни в чем не бывало после того, что они сделали!», «Как могли они так поступить с нами?!», «Мы должны преподать им урок» и тому подобное.

По большей части мы вступаем в борьбу, ощущая себя жертвой, а не агрессором. Мы чувствуем себя обиженными, подвергшимся нападению. Статус потерпевшего еще более укрепляет нас в уверенности, что мы правы. «Потерпевший чувствует себя одиноким. Все против него. Никто его не понимает. Он может выбирать между двумя вариантами: либо отступить, уйти в себя, либо наступать, чтобы защититься. Жертва винит мир, а не себя. А в такой позиции человек обычно самоутверждается. Пострадавший стремится изменить мир, забывая, что измениться, может быть, следует ему самому»².

Иудаизм учит, что вне бейт-дина следует искать не правосудия, а мира. Мы должны стремиться к миру даже в одностороннем порядке, даже если вторая сторона не идет нам навстречу. Мир – не только прагматическая цель, это духовная ценность. Это ценность, которую утверждает вся Тора, говорит Рамбам³. И мы должны добиваться его как ценности, независимо от господствующих вокруг стандартов⁴.

Шалом, говорят мудрецы, является также и практической необходимостью; это то, что «склеивает» мир воедино⁵.

Мудрецы говорят, что шалом – сосуд, заключающий в себе все благословения⁶. Поэтому последнее благословение в «Шмоне эсре», последние слова в благословении

---

¹Возможно, потому, что דין משפט (как противоположность משפט) также является формой שלום:

גוד אריה ריש פרשת משפטים ד"ה לומר שתשים סנהדרין אצל המזבח: ... דהם שוים לגמרי דהמזבח הוא משים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ... וכן המשפטים מטילים שלום בעולם

² Раби Ионатан Сакс, *Future Tense*, Пролог

³משנה תורה, ה' חנוכה פ' ד ה' יד: היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם הנמחק לעשות שלום בין איש לאשתו גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר (משלי ג') דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום

⁴В (мирных) межорганизационных отношениях имеются два уровня: координации и сотрудничества. Координация предполагает договоренность о проведении крупных мероприятиях в разное время, что позволяет не мешать друг другу. Сотрудничество предполагает разработку совместных программ.

На практике две организации очень редко совместно проводят семинары, шاباتы или выходные дни. Скорее, они могут договориться о проведении общегородского шабатона или выходных дней, причем каждая действует на своей базе. Но это позволяет им отправить единое обращение в инстанции и т.п. Сотрудничество в бизнесе отнюдь не означает «все или ничего». Даже неудачи в каком-то одном мероприятии не исключают сотрудничества в будущем в каком-то другом деле.

⁵במדבר רבה פינחס א א: ... אין העולם מתנהג אלא בשלום והתורה כולה שלום שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ואם בא אדם מן הדרך שואלין לו שלום וכן שחרית שואלין לו שלום ובאמש כך שואלין בשלום.

⁶ משניות, מסכת עוקצין, פ"ג משנה ג (המשנה האחרונה בש"ס): אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט), יי עז לעמו יתן יי ברוך את עמו בשלום:

кознов и многие молитвы содержат эту тему¹. В отсутствие шалома отсутствуют и благословения. Либо у нас будет мир и благословения, либо мы теряем все.

В мире, где нет Храма, достичь шалома становится особенно трудно. Храм был моделью мира, мини-миром, показывающим нам, как разрозненные элементы соединяются, образуя один большой сосуд, могущий принять в себя святость Всевышнего. Но Храм не только был моделью шалома, он, благодаря корбанот, являлся активной духовной силой, которая противостояла энтропии, присущей мирозданию². Этой модели у нас больше нет.

Таким образом, если определить шалом как создание гармонии между разрозненными элементами реальности, как движение к конечной гармонии, к единству человека и Б-га, становится понятно, почему поступок Пинхаса рассматривается как достижение мира, а не справедливости, правосудия или чего-то еще. Из самых лучших побуждений Зимри сделал то, что он считал авера ли-Шма. Пинхас, на глазах у которого умерли 24000 его собратьев, понял, однако, что это не так.

Пинхас убил, и мир был достигнут. Идея мицвы, приводящей к эффекту, противоположному тому, чего можно было бы ожидать, охватывает многие сферы³. Дай маасер – и разбогатеешь⁴; соблюдай субботу: закрой магазин и неси расходы – и тебе будет возмещено все потраченное⁵. Уничтожь город идолопоклонников (עיר הנחת) – и за это жестокое действие Всевышний обещает тебе ⁶וַיִּתֵּן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמָן; нарушь субботу (что карается смертью) ради брит-милы – и будешь жить весь отведенный тебе срок. Женись левиратным браком на жене брата (которая в других обстоятельствах тебе абсолютно запрещена и брак с детьми которой от этих отношений запрещен любому еврею) – и ваши дети могут стать великими и святыми людьми. Не человек добивается этих результатов, а Всевышний, чью волю человек исполняет, предоставляет ему эти вещи без специальных усилий с его стороны⁷.

---

¹ מסכת עוקצים פ"ג משנה יב: אמר ר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום - שנא' ה' עוז וגו'.

² תנחומא תולדות פ"א א: גדול הוא השלום שדברה התורה דברי בדאי בשביל שלום ואי זה כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם (בראשית נ) ואין אנו מוצאים שצוה כלום מכל הדברים האלה אלא לפי שהיה יודע חסידותו של יוסף ולא היה חושדו ומחזיק אותו כשופכי דמים:

³ עיין באור גדליהו שהביא את רוב הדוגמאות שלמטה

⁴ שבת דף קיט ע"א: בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין אמר לו בשביל שמעשרין שנאמר עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר

⁵ שם: שבשאר ארצות במה הן (העשירים) זוכין אמר לו בשביל שמכבדין את השבת

⁶ רב צדוק הכהן, רסיסי לילה - אות ו: ואמר בפרשת ראה במצות עיר הנדחת (דברים יג, טז) הכה תכה וגו' שמוליד אכזריות גדול להכות עיר שלימה ומלואה ולאבדה מכל וכל. סיים על זה ונתן לך רחמים ורחמך ודרשו חז"ל מזה בשילהי שבת (קנא ע"ב) המרחם על הבריות מרחמין (עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים) וכו' מבואר דמפרש לך רחמים שיהיה לך רחמים על אחרים.

⁷ רסיסי לילה - אות ו: ונתן בלא השתדלות רק על ידי מצוה זו שתהיה אכזר על הרשעים כפי רצון השם יתברך על ידי זה תזכה למידת רחמנות על הצדיקים כרצון השם יתברך:

Однако, чтобы получить право на это, надо находиться на нужном уровне чистоты ли-Шма¹.

В соответствии с этим Всевышний свидетельствует, что поскольку Пинхас выполнял мицву – а не полагался на свой нравственный «компас» – чистым итогом его действия было укрепление космического единства, хотя при этом и были убиты два человека. Этот вид шалома, говорит рав Яаков Этлингер², – это шалом между человеком и его Творцом³.

Встречалось немало ситуаций, когда принципы Торы требовали противостоять позициям, отрицающим Тору, и в них приходилось опираться на качества агрессии, силы и смелости. Но, говорит рав Этлингер («Минхат ани» на Хумаши), истинный смысл этого противоборства заключается в понимании, что в конечном счете мир между нами и Небесами – явление трансцендентное. Это не очевидная вещь и не непосредственный урок. Чтобы научить нас этому, Всевышний должен выстроить ситуацию, в которой Моше-рабейну забывает важную алаху⁴, чтобы позволить Пинхасу, тогда еще безвестному еврею, совершить нарушение⁵.

Происходящее выглядит так, будто бы Пинхас побуждаем ненавистью к Зимри; а, возможно, это его мидьянское происхождение побудило его к такому чрезвычайному действию⁶. На это Б-г заявляет, что на самом деле Пинхас был движим любовью к еврейскому народу и желанием спасти его:

כה (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי:

Ревностность Пинхаса обусловлена его любовью к еврейскому народу, желанием спасти его⁷, а не нееврейскими корнями Пинхаса⁸.

---

¹רסיסי לילה - אות ו: להיות מוליד ההיפך זהו רק על ידי לשמה

²פירושו על החומש הנקרא מנחת עני שנאמר כה ז: ותעצר המגפה מעל בני ישראל

³Но применимо только к עריות. Во всех других ситуациях необходимо сделать шеэлат хахам.

⁴הבועל ארמית קנאים פוגעים בו

⁵כח ו: לעיני משה - אמרו לו משה זו אסורה או מותרת א"ת אסורה בת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם: והמה בכים - נתעלמה ממנו הלכה (כל הבועל ארמית קנאים פוגעים בו) געו כולם בבכיה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו: (ז) וירא פינחס - ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו א"ל קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא. מיד ויקח רומח בידו וגו':

⁶פרי צדיק א

⁷מי השלוח: התחילו השבטים מבזין אותו כי אמרו כי היה עושה זאת מחמת שנאתו לזמרי

⁸פרי צדיק א: ולכן כתיב בקנאו את קנאתי בתוכם שבשעת הקנאה היה ג"כ בתוכם בתוך בני ישראל ורק מדוב רחמין על ישראל. מי שלוח שם: והשיב הש"י בקנאו את קנאתי בתוכם שקנאתו היתה מחמת גודל אהבתו לישראל וזה מרמז תיבת בתוכם.

Мы не в состоянии понять эти тайны до конца, но нам сказано, что они работают. Для рядовых евреев такой уровень недостижим, но уроки мира даны всем нам.